

Željko KWOKAL

Stručni suradnik na Institutu »Ruđer Bošković«

„Kad građani Hrvatske budu na referendumu odlučivali o pristupanju Uniji, mogu svoj pozitivan glas dati bez osjećaja inferiornosti koji se pojavljuje u odnosima primanja svojevrzne milosti. Mogu to učiniti opušteno i samouvjereno jer ulaskom u EU definitivno legaliziraju svoju realnu europsku sudbinu i položaj

Stjepan MICAK

Na jednom nedavno održanom skupu u Zagrebu govorilo se o Europskoj uniji, razlozima i prednostima ulaska Hrvatske te o datumskim (ne)izvjesnostima koje prate Hrvatsku u završnoj fazi pregovora. Gost je bio političar iz Bruxellesa, službeno aktivan u procesima proširenja odnosno ulaska Hrvatske u to udruženje. I pitanja i odgovori kretali su se u gabaritima već poznatog dok jedna sugovornica nije upitala što druga strana, Europska unija, dobiva ili ima od primanja Hrvatske. Sukus odgovora, pitanjem vidno zatečenog gosta, bio je da Unija tako osigurava mir na ovim prostorima. Radi se, inače, o korektnom političaru sklonom Hrvatskoj u naporima za postizanje članstva. Potkraj travnja u posjetu Hrvatskoj bio je političar jedne europske zemlje koju je sam opisao kao »jako strogu, ali pravednu« u procesima primanja novih članica. Svojim je hrvatskim domaćinima naglašavao kako je važno biti dio »zajednice vrijednosti« jer je ta i takva »zajednica vrijednosti« jamstvo da se sukob iz nedavne prošlosti nikada ne ponove.

Taj pak političar predsjednik je parlamenta stroge i pravedne zemlje čiji su vojnici u Srebrenici, u punom sjaju, demonstrirali djelovanje »sustava vrijednosti« i, naročito, kako se hrabro brani. Začuduje da se malo pita što EU ima od primanja Hrvatske, a ako se i pita, onda je uglavnom prevladavajući odgovor kao i u ova dva primjera: osiguranje mira na ovim prostorima. Također, ne uvijek ali dominantno, u sličnim kontekstima, govori se o »tim/ovim prostorima« i Balkanu, a izbjegava se korištenje termina Europa kao da je politički Balkan doplutala Aljaska, a ne originalni politički proizvod političke Europe za koji je onda i odgovorna, i to bez narcisoidnih salonskih prenemaganja. Na kraju krajeva ako se ta sigurnost već toliko nateže kao argument primanja novih članica »s tih prostora«, onda se treba prisjetiti da je Hrvatska članica NATO-a pa je samim time sigurnost konzumirana, ako je to uopće u pitanju.

Ponekada mi se čini da je neponovljiva i svemu unatoč još uvijek fascinantna Europa koja me je prije pedesetak godina očarala dok sam u jednom dalmatinskom otočkom selu čitao Homera, Tacita, Byrona i Goethea zaslužila bolje političare, pogotovo danas. Pa ako već ti političari ne daju argumentirane i stvarne razloge te procjene i ocjene vrijednosti koje Hrvatska nosi sa sobom u Uniju, onda to, ma koliko izgledalo čudno, hrvatskim građanima prije referenduma o ulasku u EU moraju predočiti domaći političari ili, bolje, eminentni hrvatski intelektualci odnosno sposobni propagatori. Kao što je to vrlo dobro učinio Slaven Letica u odličnoj, ali skoro ranojutarnjoj televizijskoj emisiji »Peti dan«. Kada čovjek dolazi u nečiju kuću u kojoj će postati stalan, punopravan član, voli donijeti sa sobom nešto po čemu će biti cijenjen i uvažavan, a ne da mu se daje do znanja da ga se prima kako ne bi pravio gužvu na ulici ispred kuće.

Gradani Hrvatske uglavnom slušaju analize, uvjeravanja i argumente o prednostima i koristima ulaska u Uniju, a potpuno se zapostavlja osjećaj samopoštovanja zbog doprinosa vlastitih vrijednosti koje sa sobom Hrvatska nosi. A to je jedno od osnova u kreiranju pozitivnog stava građana prema ulasku u EU. Kada spominjem vrijednosti, onda ne mislim na vrijednosti obveza čije ispunjenje Bruxelles zahtjeva od Hrvatske, naročito pravnih i ekonomskih koje je potrebno realizirati, i *de iure* i *de facto*, prije priključenja Uniji. One su važne za Hrvatsku ako želi biti organizirana i uljučena zemlja bez obzira na Uniju. Ovdje sugeriram i mislim da one vrijednosti koje Hrvatska nosi sa sobom, a baštini ih i dijeli s ostalim europskim zemljama svojom poviješću i položajem. Vrijednostima koje su poveznica milenijskih raspona i neporeciva podloga današnje Europe, a što u svojim porukama i radovima objavljuju filozof, pjesnik i diplomat Wojtyła te filozof, sociolog i povjesničar Ratzinger. No, s druge strane, što to u svijetu koji, na žalost, i u korist svoje štet ne mari baš previše za povijesne i političke *raffinemente*. Hrvatska nosi sa sobom u Uniju. To je, ne jedino ali svakako vodeće prirodno bogatstvo Hrvatske, Ja-

dran. Jadransko more kao jedan od četiri glavna dijela Sredozemnog mora u potpunosti je u europskom okruženju što znači da nema međukontinentalnih političkih i ideoloških sudaranja i problema koji se iz toga generiraju.

Bez toga mora koje u smjeru jugoistok-sjeverozapad u dužini 800 kilometara duboko, duboko zadire u europsko kopno nema zaokružene Europske unije. Zanimljivo da me pri iznošenju ovakvog stava odmah na početku dočekuju protuarargumenti temeljeni na poslovičnoj hrvatskoj konkretnosti i optimizmu. Dakle, kako Jadran nije Hrvatska. Kako Jadransko more oplakuje obale i drugih zemalja, a ne samo Hrvatske itd. Uglavnom se misli na Italiju, moćnu i staru članicu EU-a, preko koje je, eto, Jadransko more »eurounijsko« i bez Hrvatske. Mještani Blata na Korčuli, nadaleko poznati po duhovitosti i lucidnosti, u ovakvoj prigodi koriste sintagmu s kojom se i ja sada koristim: »Je, je, ma ni.« Od 138.000 četvornih kilometara ukupne površine Jadranskog mora Hrvatska ima (teritorijalno vode plus pomorsko ekonomsko dobro) jurisdikciju nad 57.000 četvornih kilometara što je, usput budi rečeno, i površina kopnene Hrvatske. Kako i koliko se ta jurisdikcija, koja je inače u potpunosti hrvatska stvar, izvršava, to je poseban problem koji nije u toku ovog teksta. Od ukupno 8300 kilometara jadranske obale, koji uključuju i otoke, Italija raspolaže s 1300 kilometara odnosno 15 posto, a Hrvatska sa 6278 kilometara ili 75 posto. Od 195 zemalja u svijetu koje imaju sreću da izlaze na more Hrvatska je na 22. mjestu po dužini obale. Osim, na prste jedne ruke izbrojivih, nekoliko otočića južno od Visa, svih 1246 otoka i otočića Jadranskog mora nalazi se na istočnoj, hrvatskoj obali.

Inače, ovaj arhipelag predstavlja više od 30 posto svih otočnih obalnih linija Sredozemnog mora. Zbog već spomenutog protezanja istok-zapad, odnosno jug-sjever, te dubine prodora u kopno, istočnim obalama Jadrana prirodno inkliniraju zemlje srednje Europe koje su, glede slučajnosti, danas najagilniji proponenti ulaska Hrvatske u Uniju. Tako su zemlje Višegradske skupine izrazito zainteresirane za istočnu obalu Jadrana zbog završetka vertikalne Baltik-Jadran odnosno Sredozemlje. To se posebno naglašava s obzirom na istoimenu energetska vertikalu koja bi počinjala na otoku Krku, a završavala na obalama Baltičkog mora. Dakle, kad građani Hrvatske budu na referendumu odlučivali o pristupanju EU, mogu svoj pozitivan glas dati bez osjećaja inferiornosti koji se pojavljuje u odnosima primanja svojevrzne milosti. Mogu to učiniti opušteno i samosvjesno, jer ulaskom u Uniju i definitivno legaliziraju svoju realnu europsku sudbinu i položaj. Ako tim činom ulaska u Uniju i dobivaju, a jest da dobivaju, bogme i daju, odnosno donose, i to ne malo.

Bankama odgovara produljenje roka otplate

U medijima posljednjih dana vijesti kako Vlada pomaže ljudima u Hrvatskoj koji su uzeli kredite uz »deviznu klauzulu« švicarskog franka pa je dogovorila Vlada kako će banke produljiti rok otplate i time će se smanjiti mjesečne otplate i ljudima će biti lakše. Moj prvi dojam bio je čudenje: »Ma čemu Vladin memorandum s bankama koji bankama naširoko otvara vrata veće zarade!? Tko tu kome pomaže!?

Istina je da smo supruga i ja »povratnici« u Hrvatsku, nakon 35 godina življenja preko bare, u sunčanoj Kaliforniji. A tamo smo prvih 25 godina bili intenzivni korisnici bankovnih kredita (za naše kuće, aute itd.), a po struci sam naftaš s vrlo šarolikim iskustvom financiranja energetske projekata. Pa sam ponešto upoznat s poslovanjem banaka, tko kome daje ili traži kredite i slična tematika. A posljednjih godina bili smo sretni i ponosni kad smo se rješavali kredita, a još prije toga kad smo uspijevali skratiti rokove isplata kredita s početnih 30-godišnjih kredita pa na 15-godišnje, pa na isplatu u potpunosti i bez kaznenih premija! Banke naime često se osiguraju od prijevremenih isplata time što stave klauzule o penalima pri ranijim isplatama kredita. Naime, bankama je u interesu maksimalan rok isplata kredita, a vrlo sretno preuzet će produljenje roka isplata kredita jer se onaj dio isplaćivanja kamata produljavaju pa dodatnih bankovnih zarada ima u obilju a da se prstom ne makne. Ili taj osnovni *modus vivendi* banaka nekome nije jasan!?

A ja, kao »povratnik«, čudim se što država tolerira te »devizne klauzule« gdje se dug uvijek prikazuje u nekim nama stranim valutama: euro, švicarski franak i slično. Čemu ako je kuća relativno vrlo stabilna od svog postanka, 1993. godine!? I svi se, izgleda iz neznanja (!?), muke ili pomanjkanja nacionalnih ponosa, s time slažu!?

Čemu to neumjereno klanjanje stranim valutama? Posve, barem za mene, besmislen i anacronalan tretman hrvatskih državljana!

Ako su ljudi u Hrvatskoj velik kreditni rizik, onda banka ne treba davati kredite. Možda bi mnogi u Hrvatskoj bili u boljem položaju da ne uzimaju kredite ako prema bankovnim uzusima ne zavrijeđe kredite. Žele li ljudi malo iskreno pogledati svoju financijsku situaciju!?

Jer ovako kako sada srljaju u dugovanja i uzimanja kredita (s deviznom klauzulom), stavljaju se u nesrazmjernu financijsku podložnost. Znaju li da ih čekaju godine »financijskog ropstva« (da se malo i grubo izrazim).

Ukratko, ovim memorandumom bankama se omogućuje još mnogo više godina izrsne zarade (kamate) u Hrvatskoj više su nego igdje u Europi!

Josip Kirigin, dipl. ing nafte i plina, Zagreb

Fran VIŠNAR

„Dječja sirotinja sa samog uličnog dna novo je oružje u talibanskom teroru. Od djece žele stvoriti teroriste koji izgledaju nevino i koji se svuda motaju: uz vojne postrojbe, centre za novačenje, ambulante, tržnice i stočne sajmove

Novo oružje

Ratnoj siročadi u Afganistanu život je podijelio loše karte. Rodaci ih ne žele, država nema novca za domove u kojima bi ih zbrinuli (unatoč milijardama dolara strane pomoći). Odraslima samo smetaju, osobito uličnim trgovcima koji ih optužuju za sitne krađe. Takva djeca vječito su gladna, higijenski vrlo zapuštena (kako i ne bi kad skoro čitav dan provedu na smetištim), stalno u strahu zbog nasilja koje provode razne udružene maloljetničke skupine samo nešto starije od njih. Ali svoj toj djeci nešto je zajedničko: praćenje konvoja i patrola međunarodnih snaga.

ISAF-ovi vojnici brzo nauče što žele ti najmanji stanovnici zemlje u posvemašnjem kaosu. Nitko od djece neće odbiti flaširanu vodu. Ona je pitka i s njom djevojčice i dječaci znaju kuhati čaj na malim petrolejskim kuhalicama (ne moraju uzimati vodu iz lokvi).

Vojnici sa Zapada uvijek im dijele čokolade, napolitanke, bombone, svoje vojničke konzerve, neki čak i cigarete. U toj uličnoj populaciji dečki počinju javno pušiti prosječno u petoj godini života. Uz smeće, svakodnevno skupljaju opuške i od-

bačene novine i od njih prave dugačke cigarete koje više gore nego se dime. Zapadnjaci su za tu djecu uzor nad uzorima. Jaki su, čisti, siti i iako u onim teškim odorama izgledaju zatrašujuće, djeca im rado prilaze. ISAF-ov vojnici za njih je pokretan dućan u kojem je sve besplatno. Zalihe kekša, dugotrajnih slatkiša i cigareta zapravo su ulična valuta kojom se kupuje kruh, možda nešto kebaba i zasladene lizalice od pistacija.

No, u Kabul u ka i drugdje po Afganistanu i pakistanskom Waziristanu uvukao se jedan novi strah, mnogo veći od svih koje su u svom kratkom životu upoznali. To su vojnici sasvim drukčiji od onih sa Zapada: bradati su, mršavi, strogi. Love ih po cesti, pronalaze u odbačenim metalnim i betonskim cijevima gdje spavaju, mame ih mirisnim kolačićima, čak i zdjelicama s rižom. A kad ih zgrabe, spominju vjeru i žrtvovanje, danih im pričaju o svim zločinima koje čine strani okupatori u Afganistanu.

Djeca odmah znaju da nemaju posla s Nijemcima (nešto su škrtiji u dijeljenju sitnih deličija) ili hrvatskim vojnicima (ti dijele šakom i kapom, obraćaju im se na paštunskom jeziku, upozoravaju ih da pasta za zube

nije jelo nego sredstvo za pranje zubi). Talibani su sasvim drukčiji – udijele ti zalogaj, a onda traže ništa manje nego tvoj život. Dječja sirotinja sa samog uličnog dna novo je oružje u talibanskom teroru. Od djece žele stvoriti teroriste koji izgledaju nevino i koji se svuda motaju: uz vojne postrojbe, centre za novačenje, ambulante, tržnice i stočne sajmove.

Svuda gdje ima strane i domaće vojske i policije. Ti mali »šehidi«, prema zamisli talibanskih vođa, idealni su prenositelji eksplozivnih naprava: nitko ih ne kontroliira, a otjerati ih ne možeš. Čudim se koliko mnogi vjeruju da bi se talibani pregovaranjem i nagovaranjem mogli promijeniti ili predati. I s kim bi afganistanska prozapadna vlada onda dijelila vlast?

S onima koji i dalje ruše bolnice, napadaju hotele tipa Intercontinental gdje se razgovara o prijenosu odgovornosti na afganistanske snage 2014. godine, dižu u zrak policijske postaje, a odbačenu djecu šalju u tempiranim bombama među vojnike i civile. Podlost unaprijeđene diskvalificira talibane. Dječja su eksplozivom vele: »Vidiš onog vojnika? Idi k njemu, pri-tisni ovaj gumb i on će ti dati čokoladu.«

Ili štednja ili propast

Kaos je gotovo preblaga riječ da bi se opisala grčka drama ovih dana. U jednu turističke sezone carinici su u štrajku, automobilisti satima čekaju na granici da bi se svakih petnaest minuta nekolicina njih propustila. Novine ne izlaze, televizijske postaje ne emitiraju programe, a centar Atene nalikuje bojnopolju.

Grčki prijatelji iz Europe hladno poručuju da samo stroge mjere štednje mogu donijeti rezultate. To što socijalisti premijera Papandreou imaju tanku većinu u parlamentu, 155 od 300 zastupnika, više nije ni važno. Stranačke boje malo tko više gleda, agonija države sve manje omogućuje politički život na koji su europske demokracije navikle.

EU je ovih dana vrlo jasno poručio Grcima: »Prijeti vam katastrofa.« Jedini put da se izbjegne stečaj mjere su štednje, koliko god bolne bile. Europljani su bili vrlo izravni i u porukama da plan B, ako ovaj propadne, ne postoji. Ili štednja ili propast, što god to značilo.

Najgore od svega je što je sve manje optimizma i kod onih najoptimističnijih za spas Grčke. Sada je posve jasno da je to rupa bez dna, da će trebati osigurati još milijarde eura da se dođe do rješenja. A Grci to, naravno, nikad neće moći vratiti.

Još veći strah u Europi vlada od širenja grčkog sindroma. Koli-

ko god Europljani žele sačuvati mirnu glavu, panike je sve više i crni scenarij više nitko ne isključuje. Što bi on, konkretno, značio, malo tko do detalja zna, jer ni povratak na drahmu i isključenje iz eurozone ne bi bio spas za Grčku.

Europa proživljava u financijskom smislu najdramatičnije dane od osnivanje Europske zajednice, sada Unije. S druge strane, Atena je razapeta između Bruxellesa i vlastita naroda, koji i dalje želi živjeti dobro iako su dobra vremena sve više prošlost. Štrajkovi i protesti, u kojima je sve više ranjenih, sigurno nisu rješenje, ali je sve siromašnijim Grcima teško dokazati da su potrebne nove i nove mjere štednje i rasprodaja grčke imovine.

Grčka kriza strašna je opomena svima onima koji su trošili i troše srednja mogu donijeti rezultate. To što socijalisti premijera Papandreou imaju tanku većinu u parlamentu, 155 od 300 zastupnika, više nije ni važno. Stranačke boje malo tko više gleda, agonija države sve manje omogućuje politički život na koji su europske demokracije navikle.

EU je ovih dana vrlo jasno poručio Grcima: »Prijeti vam katastrofa.« Jedini put da se izbjegne stečaj mjere su štednje, koliko god bolne bile. Europljani su bili vrlo izravni i u porukama da plan B, ako ovaj propadne, ne postoji. Ili štednja ili propast, što god to značilo.

Najgore od svega je što je sve manje optimizma i kod onih najoptimističnijih za spas Grčke. Sada je posve jasno da je to rupa bez dna, da će trebati osigurati još milijarde eura da se dođe do rješenja. A Grci to, naravno, nikad neće moći vratiti.

Još veći strah u Europi vlada od širenja grčkog sindroma. Koli-

IZDAVAČ: NARODNE NOVINE-PRESS d.o.o. 10000 ZAGREB, Slavenska avenija 4

DIREKTOR: BOJAN DIVJAK

MARKETING, PRODAJA I PROMOCIJA: Zvezdana Kolenko, voditelj Slavonska avenija 4, Zagreb • Telefon 61 61 669, fax: 61 61 709
TISAK: Vjesnik d.d., Zagreb, Slavonska avenija 4

VJESNIK on line
www.vjesnik.hr • e-mail: vjesnik@vjesnik.hr • telefon: 01/6161-740

Na debelo more kao u rat

Damir HERCEG

damir.herceg@vjesnik.hr

Odlazak pomorca na brod postao je jednak odlasku u rat. U posljednje četiri godine somalski gusari skrivali su smrt 62 pomorca od kojih je najveći broj umro od posljedica psihičkog i fizičkog zlostavljanja, uključujući provlačenje čovjeka vezana konopcem ispod kobilice broda, kao u doba gusara Morgana. Samo lani somalski gusari počinili su 4185 napada na putničke i teretne brodove te jahte pritom zarobivši 1090 pomorca od kojih je njih 516 posluzilo kao živi štit. Već mjesecima gusari u zatočeništvu drže 18 brodova i 401 pomorca, a počeli su i nakon što se isplate otкупnine zadržavati dio posade. Takva sudbina do sada je zadesila dvadesetak pomoraca među kojima, na sreću, nema Hrvata.

Njihova je sudbina neizvjesna. Sve više pomoraca odbija ploviti Adenskim zaljevom jer im je život draži od dvostruke dnevni-ce, odnosno nadnice za strah, koja im pripada za svladavanje tih opasnih 500 nautičkih milja od Sueza do Omana. Pomorce koji odbiju ploviti time gusarskim područjem brodari obično zauvijek prekrize, a kako danas nije lako naći posao na brodu, pogotovo kad čovjek prede pedesetu godi-

Od otkupnina somalski gusari na godinu zarade oko 200 milijuna dolara što je prava sitnica u usporedbi s dvije milijarde dolara, koliko brodari plaćaju onima koji ih štite od gusarskih aktivnosti

nu, pomorci se naoružavaju hraproču i sedativima pa krenu na brod po kruh sa sedam kora. Jer, ploviti se mora, a živjeti se ne mora, kaže poslovlca koja zorno svjedoči da pomorci svjesno žive opasno. Pomorci nisu ratnici, ali zbog svega rečenog sve ih je više koji smatraju da bi se na brodu sigurnije osjećali kad bi bili naoružani vatrenim oružjem, koliko god to nevjerovatno zvučalo u 21. stoljeću. Somalija je siromašna zemlja kojom već 20 godina vlada bezvlašće, gdje BDP iznosi oko 500 dolara po stanovniku. Rješavanjem političkih i gospodarskih problema te zemlje sigurno bi smanjio i broj gusarskih napada. Naime, od otkupnina somalski gusari na godinu zarade oko 200 milijuna dolara što je prava sitnica u usporedbi s dvije milijarde dolara, koliko brodari plaćaju onima koji ih štite od gusarskih aktivnosti, počevši od osiguravajućih društava - koja ugrabe najveći dio tog novca - do zaštitarskih firmi koje skupno naplaćuju svoje usluge.

Vjesnik

HRVATSKI POLITIČKI DNEVNIK

GLAVNI UREDNIK:
BRUNO LOPANDIĆ

ZAMJENIK GLAVNOG UREDNIKA:
IVAN ŠABIĆ

POMOĆNICI GLAVNOG UREDNIKA: Jurica Körbler i Mladen Petrić
UREDNIŠTVO: Marija Pulić Drljača (unutarnja politika, gospodarstvo), Marko Barišić (svijet), Branka Džebić (kultura), Iva Perdec-Augustić (sport), Marijan Vogrinec (noćni), Darko Dravinski (7dana)

TELEFONI: Dežurni urednik 01/6161-662 / Telefaks 01/6161-650

Uprava/tajništvo 01/6161-710 / Telefaks 01/6161-602

Pretpлата 01/6161-727 • Desk 01/6161682 • Svijet 01/6161-623 • Kultura

01/6161-614 • Sport 01/6161-671 • Sedam dana 01/6161-626 • Fotografija 01/6161-734